

Teza: poczytalność obwinionego; kary dyscyplinarne

1.

Stan zdrowia psychicznego obwinionego a w szczególności jego poczytalność w czasie czynu, jako warunek przypisania winy, jest ustaleniem o kluczowym znaczeniu dla przypisania odpowiedzialności dyscyplinarnej, wymagającym zarazem wiedzy specjalnej.

2.

Wymierzenie obwinionemu dwóch kar dyscyplinarnych (upomnienia i kary pieniężnej) za każde przewinienie jest niedopuszczalne. Z kolei zaniechanie wymierzenia kary łącznej stanowi naruszenie art. 65¹ ust. 1 ustawy o radcach prawnych.

Sygn. akt WO-169/18

ORZECZENIE

z dnia 05 marca 2019 r.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie

w składzie następującym:

Przewodniczący: SWSD Jacek Będkowski

Sędziowie: SWSD Andrzej Hryniewicki

SWSD Piotr T. Kubik /sprawozdawca/

Protokolant: Aneta Stefańska

przy udziale Zastępcy Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego r.pr. Bogusławy Boyen

po rozpoznaniu w dniu 05 marca 2019 r. na rozprawie

sprawy radcy prawnego R. B., nr wpisu ZG/G/639/15, obwinionego o to, że:

1.

będąc ustanowionym z urzędu w dniu 18 maja 2017 r. przez Sąd Rejonowy w Gorzowie Wlkp. pełnomocnikiem R. W. (1) w sprawie o sygn. akt VGC/639/15 nie podjął żadnych czynności zmierzających do zweryfikowania znajdujących się w aktach Sądu akt procesowych, nie kontaktował się ze swoim klientem poprzez nieodbieranie telefonów i wysyłanych sms, przez co doszło do niekorzystnego rozporządzenia mieniem

tj o popełnienie przewinienia dyscyplinarnego określonego w art 64 ust 1 ustawy z dnia 06 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2017r. poz.1870) w związku z art 6,8 i 12 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego przyjętego Uchwałą Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r.,

2. uniemożliwił Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego, a przez to prawidłowego postępowania przygotowawczego zmierzającego do wyjaśnienia sprawy, poprzez brak ustosunkowania się do pisma z dnia 26 lutego 2018 r.(karta nr 8), pisma z dnia 03 kwietnia 2018 r.(karta nr 13), a także postanowienia o przedstawieniu zarzutów z dnia 18 maja 2018 r. (karta nr 18), nadto nie zareagował na pismo Zastępcy Rzecznika

Dyscyplinarnego z dnia 15 czerwca 2018r. (karta nr 23). Ponadto radca prawny R. B. nie stawiał się na wezwanie Zastępcy Rzecznika dnia 24 lipca 2018 r. celem przesłuchania w charakterze obwinionego.

na skutek odwołania Ministra Sprawiedliwości na niekorzyść obwinionego, od orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego w Zielonej Górze z dnia 07 września 2018r. 2018 sygn. DO 21/18,

na podstawie art. art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych i art. art. 434 § 2 K.p.k. w zw. z art. 440 K.p.k. i 437 §2 Kodeksu postępowania karnego

orzeka:

1.

uchyla zaskarżone orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego w Zielonej Górze z dnia 07 września 2018r. 2018 sygn. DO 21/18 i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania

2.

rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie w zryczałtowanej wysokości 1 200,00 zł (jeden tysiąc dwieście złotych) pozostawić do rozstrzygnięcia przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w Zielonej Górze.

UZASADNIENIE

Na skutek wniosku o ukaranie skierowanego przez Rzecznika Dyscyplinarnego przy Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Zielonej Górze, w sprawie R.D. 1/2018 przeciwko radcy prawnemu R. B. obwinionemu o to, że:

1.

będąc ustanowionym z urzędu w dniu 18 maja 2017 r. przez Sąd Rejonowy w Gorzowie Wlkp. pełnomocnikiem R. W. (1) w sprawie o sygn. akt VGC/639/15 zdaniem skarżącego nie podjął żadnych czynności zmierzających do zweryfikowania znajdujących się w aktach Sądu akt procesowych, nie kontaktował się ze swoim klientem poprzez nieodbieranie telefonów i wysyłanych sms, przez co zdaniem skarżącego doszło do niekorzystnego rozporządzenia jego mieniem tj. o popełnienie przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust 1 ustawy z dnia 06 07 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz. U. z 2017r. poz.1870) w związku z art. 6, 8 i 12 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego przyjętego Uchwałą Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 11 2014 r.

2.

uniemożliwił Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego, a przez to prawidłowego postępowania przygotowawczego zmierzającego do wyjaśnienia sprawy, poprzez braku ustosunkowania się do pisma z dnia 26 lutego 2018r. (karta nr 8), pisma z dnia 03 kwietnia 2018 r. (karta nr 13), a także Postanowienia o przedstawieniu zarzutów z dnia 18 maja 2018 r. (karta nr 18), nadto nie zareagował na pismo Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego z dnia 15 czerwca 2018r. (karta nr 23). Ponadto radca prawny R. B. nie stawiał się na wezwanie Zastępcy Rzecznika dnia 24 lipca 2018 r. celem przesłuchania w charakterze obwinionego. Dodać należy, że wszystkie kierowane do obwinionego pisma zostały doręczone w sposób prawidłowy, co zostało potwierdzone na zwrotnych poświadczeniach odbioru, tj. przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 62 ust 3 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego przyjętego Uchwałą Nr 3/2014 Nadzwyczajnego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 11 2014r. Po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 07 września 2018r. Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w Zielonej Górze (dalej: „OSD”) na podstawie dowodów zgromadzonych w toku postępowania uznał obwinionego za winnego zarzuconych czynów i wymierzył za przewinienie opisane w;

1. pkt 1.1 orzeczenia, na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 2 oraz pkt 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, wymierza obwinionemu radcy prawnemu R. B. karę upomnienia, oraz karę pieniężną w wysokości 1 000,00 zł (jeden tysiąc złotych),

2. pkt 1.2 orzeczenia, na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 2 oraz pkt 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, wymierza obwinionemu radcy prawnemu R. B. karę upomnienia, oraz karę pieniężną w wysokości 1 000,00 zł (jeden tysiąc złotych).

OSD ustalił następujący stan faktyczny w sprawie:

Radca prawny R. B. wykonuje zawód w Kłodawie. Nr wpisu ZG/G/295. Wg ustaleń OSD R. B. złożył wniosek o zawieszenie wykonywania zawodu (pismem z dnia 06.08.2018r.). Do dnia posiedzenia w przedmiotowej sprawie radca prawny R. B. nie ustosunkował się w żaden sposób do skierowanego do niego przez Dziekana OIRP w Zielonej Górze wniosku o uzupełnienie braków formalnych w tym nie złożył żadnych dowodów potwierdzających stan jego zdrowia. Pismem z dnia 26 lutego 2018 r. Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego w Zielonej Górze wezwał R. B. do pisemnego ustosunkowania się do skargi R. W.. Z uwagi na brak odpowiedzi, ponownie pismem z dnia 03.04.2018 r. Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego wezwał do ustosunkowania się do skargi. Radca prawny nie złożył wyjaśnień na wezwanie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego, które zostały przez niego odebrane, podobnie jak dalej kierowane do niego pisma w dniach 10 i 17 lipca 2018 r., co potwierdzają dowody odbioru przesyłek pocztowych.

W dniu 14 sierpnia 2018 r. wypłynęło od radcy prawnego R. B. pismo z dnia 06 sierpnia 2018 r. w którym informuje, iż nie wykonuje zawodu od 2014 r., a w związku z chorobą afektywną jednobiegunową, nie miał świadomości istnienia sprawy pana R. W.. Do dnia posiedzenia sądu radca prawny R. B. nie złożył żadnych innych wyjaśnień, nie przedłożył także dowodów na okoliczność stanu swojego zdrowia. Wg ustaleń OSD radca prawny R. B. został powiadomiony o ustanowieniu go pełnomocnikiem z urzędu dla R. W. (1) w sprawie sygn. akt V GC 693/15 przed Sądem Rejonowym w Gorzowie Wlkp. odbierając osobiście w dniu 12 października 2017 r. stosowne pismo. Na posiedzenie OSD w dniu 07 września 2018 r. radca prawny R. B. nie stawił się – wezwany prawidłowo.

Sąd po analizie zgromadzonego materiału dowodowego dał wiarę skarżącemu, iż radca prawny R. B. nie podjął żadnych czynności zmierzających do zweryfikowania znajdujących się w aktach Sądu akt procesowych, nie kontaktował się ze swoim klientem poprzez nieodbieranie telefonów i wysyłanych sms, pomimo ustawowego obowiązku w związku z faktem ustanowienia go pełnomocnikiem z urzędu. W ocenie OSD zachowanie takie stanowi naruszenie art. 6, 8 i art. 12 Kodeksu Etyki Radców Prawnych.

Nadto Radca prawny wezwany przez Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego do złożenia wyjaśnień w sprawach wynikających z ustawowych zadań samorządu radców prawnych bądź Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, obowiązany jest złożyć wyjaśnienia w wyznaczonym terminie. Brak złożenia przez radcę prawnego wyjaśnień w okresie od dnia 08 marca 2018 r. do dnia 24 lipca 2018 r., pomimo pisemnego zobowiązania przez Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego stanowi przewinienie dyscyplinarne określone w art. 62 ust 3 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego przyjętego Uchwałą Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. Radca Prawny wezwany przez Zastępcę Rzecznika do złożenia wyjaśnień wynikających z ustawowych zadań samorządu radców prawnych Prawnego, obowiązany jest złożyć wyjaśnienia w określonym terminie. Także brak stawiennictwa na wezwanie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego bez usprawiedliwienia w należyty sposób swojej nieobecności przez radcę prawnego stanowi przewinienie dyscyplinarne określone w art. 62 ust 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego.

Odwołanie od orzeczenia OSD wniósł Minister Sprawiedliwości, zarzucając wadliwość rozstrzygnięcia o karze wymierzonej za oba zarzucane obwinionemu czyny oraz brak wskazania kwalifikacji prawnej drugiego z czynów.

WSD zważył zarzuty podniesione w odwołaniu i uznał je za zasadniczo słuszne i uzasadnione, jednak z opisanych poniżej względów odwołanie nie mogło doprowadzić do zmiany orzeczenia OSD w sposób wskazany przez skarżącego.

OSD wydał zaskarżony wyrok z oczywistym naruszeniem art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. w związku z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych, polegającym na braku dokładnego określenia kwalifikacji prawnej przypisanego obwinionemu w ust. I pkt 2) tego orzeczenia czynu.

Rację ma skarżący zarzucając, iż wymierzenie dwóch kar dyscyplinarnych przewidzianych w art. 65 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o radcach prawnych (upomnienia i kary pieniężnej) za każde jest niedopuszczalne. Z kolei zaniechanie wymierzenia kary łącznej stanowi naruszenie art. 65¹ ust. 1 ustawy o radcach prawnych, przepis ten OSD stosuje bowiem obligatoryjnie, a nie zgodnie ze swoim uznaniem.

Słusznie również skarżący wskazuje, iż rażące naruszenie obowiązków wynikających z ustanowienia obwinionego pełnomocnikiem z urzędu powinno uzasadniać wymierzenie kary dyscyplinarnej surowszej aniżeli wybrana przez OSD. Jednak, jak sam skarżący zauważa okolicznością stanowiącą jedną z podstaw stwierdzenia rażącej niewspółmierności kary dyscyplinarnej jest stopień zawinienia sprawcy. W tym miejscu uzasadnienia należy zatem zauważyć, iż w sprawie zachodziły okoliczności uzasadniające wątpliwości co do poczytalności obwinionego, a ich rozstrzygnięcie nastąpiło z naruszeniem zasad procedowania w sposób mogący skutkować nawet nieważnością postępowania (art. 439 § 1 pkt 10 K.p.k. w związku z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych).

Podstawy do tych wątpliwości wynikały już z samego faktu złożenia przez obwinionego oświadczenia (pismo z dnia 06 sierpnia 2018 r., karta 55), że choruje na chorobę jednobiegunową afektywną i od 2014 r. nie wykonuje zawodu w żadnej formie wraz z oddzielnym wnioskiem o zawieszenie prawa wykonywania zawodu. Zwrócić uwagę należy, iż informacje ujawnione w CEIDG częściowo potwierdzają wyjaśnienia obwinionego: w dniu 21 lipca 2014 r. obwiniony zawiesił działalność, a w dniu 23 listopada 2016 r. wpis działalności gospodarczej obwinionego został wykreślony z rejestru przedsiębiorców z urzędu. Nadto zachowanie obwinionego, zarówno w zakresie zarzucanego mu naruszenie obowiązków pełnomocnika z urzędu, jak i w ramach postępowania dyscyplinarnego powinno powodować powzięcie poważnych wątpliwości co do jego stanu zdrowia i poczytalności.

W wyr. z dnia 24 września 2014 r., sygn. akt SNO 40/14 Sąd Najwyższy wskazał, że „(...) Stan zdrowia psychicznego obwinionego, a w szczególności jego poczytalność w czasie czynu, jako warunek przypisania winy, jest ustaleniem o kluczowym znaczeniu dla przypisania odpowiedzialności dyscyplinarnej, wymagającym zarazem wiedzy specjalnej. Skoro Sąd meriti powziął - co sam stwierdził w uzasadnieniu zaskarżonego wyr. - uzasadnioną wątpliwość, co do poczytalności obwinionego, niezbędne stało się rozstrzygnięcie w postępowaniu tej wątpliwości. (...) Zgodnie z normą art. 5 § 2 k.p.k., wątpliwości, których usunięcie jest niemożliwe, należy rozstrzygać na korzyść obwinionego. W sytuacji, w której znalazł się Sąd Apelacyjny po powzięciu wątpliwości co do poczytalności obwinionego, normy prawa karnego procesowego przewidują tylko dwie dalsze drogi postępowania - bądź usunięcie tych wątpliwości w oparciu o opinię biegłych psychiatrów, bądź rozstrzygnięcie ich na korzyść obwinionego. Trzeciej drogi wyjścia z powstałej sytuacji procesowej obowiązujące uregulowanie nie przewiduje. Tymczasem Sąd Apelacyjny, mimo braku opinii biegłych w tym zakresie, przyjął, że obwiniony był w chwili czynu poczytalny, a więc i zdolny do ponoszenia winy. Takie postępowanie Sądu Apelacyjnego niewątpliwie stanowi przykład rozstrzygnięcia na niekorzyść obwinionego wątpliwości, których w postępowaniu nie udało się usunąć. W sprawie doszło więc do naruszenia prawa procesowego, tj. art. 5 § 2 k.p.k. (...), które miało wpływ na rozstrzygnięcie, a zatem konieczne stało się uchylene zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w I instancji Sądowi Apelacyjnemu - Sądowi Dyscyplinarnemu”. Przekładając powyższe na kanwę niniejszej sprawy, za niedopuszczalne uznać należy zatem samodzielne ustalenie przez OSD kwestii związanych ze zdrowiem psychicznym obwinionego, gdyż w świetle art. 193 § 1 k.p.k., w przypadkach, gdy stwierdzenie okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy wymaga wiadomości specjalnych, zasięgnięcie opinii biegłego albo biegłych, jest obligatoryjne. Tymczasem OSD nie przeprowadził w tym zakresie żadnego postępowania dowodowego.

Mając na uwadze powyższe, w zaistniałych okolicznościach WSD zmuszony był uchylić orzeczenie OSD w całości do ponownego rozpoznania, obligując zgodnie z art. 442 § 3 K.p.k. w związku z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych do zbadania kwestii winy obwinionego. Oczywiście, ze względu na fakt, iż organy dyscyplinarne nie

dysponują uprawnieniami do zatrzymania i przymusowego doprowadzenia obwinionego przeprowadzenie takiego dowodu będzie możliwe wyłącznie na zasadzie dobrowolności po stronie obwinionego, choć po jego stronie istnieje obowiązek poddania się takiemu badaniu (art. 74 § 2 k.p.k. w związku z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych). Uwzględniając tę odmienność postępowania dyscyplinarnego w stosunku do procesu sądowego dopiero w braku współpracy obwinionego, aby nie paraliżować postępowania koniecznym może się okazać poszukiwanie innych środków dowodowych mających na celu ustalenie tak ważkiej dla sprawy okoliczności jak wina sprawcy.

O kosztach postępowania Sąd orzekł zgodnie z art. 70⁶ ust. 1 i 2 ustawy o radcach prawnych w zw. z §1 ust. 1 pkt 2) i ust. 2 oraz §3 ust. 2 uchwały nr 86/IX/2015 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 20 marca 2015 r. w sprawie określenia wysokości zryczałtowanych kosztów postępowania dyscyplinarnego.

W tym stanie rzeczy orzeczono jak w sentencji.